

Varhaiskasvatuksen, kehityksen ja oppimisen tuen suunnitelma 2017

Sisällys

1. Sastamalan varhaiskasvatuspalvelu	2
2. Perhepalveluverkosto ja lapsihuoltotyöryhmät	3
3. Kehityksen ja oppimisen tukea määrittelevät perusteet	5
3.1 Tuen järjestäminen.....	6
3.2 Yhteistyö	7
4. Varhaiskasvatuksen visioita	7
4.1 Koulutus ja työnohjaus	7
4.2 Kerhotoiminta.....	8
4.3 Tuettu esiopetus.....	8
4.4 Varhaiskasvatuksen erityisopettajien lisääminen	8
4.5 Pienennetty ryhmä varhaiskasvatuksessa	8
4.6 Varhaiskasvatuspolku ja tuen järjestäminen.....	9

Varhaiskasvatuksen, kehityksen ja oppimisen tuen suunnitelman laatimisesta ovat vastanneet Sastamalan kiertävät erityislastentarhanopettajat:

Päivi Kangassalo

Anne Lehtimäki

Reetta Reikko

Sastamala 14.2.2017

1. Sastamalan varhaiskasvatuspalvelu

Varhaiskasvatuspalvelujen piirissä on yhteensä n. 960 lasta, joista kouluilla toimivissa esiopetusryhmissä on 170 lasta. Sastamalan varhaiskasvatus ja kiertävien erityislastentarhaopettajien (keltojen) alueet on järjestetty pääosin maantieteellisen jaottelun mukaan (etelä, länsi, pohjoinen). Eniten lapsia on keskustan alueella. Tukea tarvitsevat lapset sen sijaan sijoittuvat kaupungin alueella hajanaisesti. Tehostettujen ja erityisten tukitoimien piirissä varhaiskasvatuksessa keltojen alueilla on vuosittain n.9 % lapsista. Näiden lisäksi keltot antavat tukea lukuisille yleisen tuen piirissä oleville lapsille. Kouluilla toimivien esiopetusryhmien erityistuesta vastaavat toistaiseksi koulujen laaja-alaiset erityisopettajat.

Esiopetuksessa olevien lasten lukumäärä oli n. 250 ja perhepäivähoidossa n. 250. Päiväkoteja on 13, joista yksi on yksityinen. Ryhmäperhepäiväkoteja oli 3 ja kunnallisia perhepäivähoitajia n. 60. Esiopetusta järjestetään sekä päiväkotien että koulujen yhteydessä. Koulujen esiopetusryhmiä on 10 ja päiväkotien 5. Koulujen esiopetuksessa työskentelevät koulujen laaja-alaiset erityisopettaja ja päiväkotien esiopetuksessa keltot. Ojansuun päiväkotiin voidaan hyvien akustisten olosuhteiden ja induktiosilmukan vuoksi sijoittaa kuulovammaisia varhaiskasvatusikäisiä lapsia. Ojansuun, Häijään ja Keskustan päiväkodit ovat tiloiltaan esteettömiä, ja mahdollistavat tilaa vievien apuvälineiden käytön.

2. Perhepalveluverkosto ja lapsihuoltotyöryhmät

Sastamalan lapsia ja perheitä koskevat palvelut ovat osa perhepalveluverkostoa. Tällä tarkoitetaan kaikkia lasten, nuorten ja perheiden kanssa työskenteleviä tahoja ja heidän työntekijöitään. Neuvolayhteistyöstä on Sastamalassa kirjattu toimintaohje ("Varhainen tunnistaminen"). Keltot toimivat yhteyshenkilöinä perheen ja lapsen monialaisessa yhteistyössä. Keltojen yhteistyö kaupungin puheterapeuttien, toimintaterapeutin sekä perheneuvolan psykologien kanssa on toimivaa. Säännölliset tapaamiset toteutuvat kuukausittain.

Perhepalveluverkostotyön toteutuminen edellyttää säännöllistä moniammatillista yhteistyötä. Varhaiserityiskasvatustyöryhmän asiantuntemusta tulisi laajentaa moniammatillisemmaksi kutsumalla tarpeen mukaan esim. psykologi, lastenlääkäri, lastensuojelun ja terveydenhoitajien edustaja.

Sastamalan päiväkodeissa kokoontuu lapsihuoltotyöryhmä vähintään kaksi kertaa toimintakauden aikana. Yhteistyössä huoltajien kanssa käsitellään lasten kasvuun, kehitykseen ja oppimiseen liittyviä asioita moniammatillisena yhteistyönä. Ryhmään osallistuu varhaiskasvatuksen henkilöstöä (päiväkodin johtaja, kelto, ryhmän lastentarhanopettaja / lastenhoitaja) sekä sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstöä, esim. terveydenhoitaja, sosiaalityöntekijä tai muu asiantuntija. Työryhmän tavoitteena on osaltaan tukea laadukasta varhaiskasvatusta ja tarjota kanava huolien esiin nostamiseen ja niihin puuttumiseen.

Varhaiskasvatushenkilöstö

Lasten, heidän perheidensä ja kasvatushenkilöstön tukena työskentelee Sastamalassa kolme kiertävää erityislastentarhanopettajaa (keltoa). Heidän tehtävänä on vahvistaa kasvattajien osaamista sekä ohjata käyttämään erilaisia toimintatapoja ja menetelmiä. Päiväkotiryhmissä eli tiimeissä työskentelee pääasiassa 2 lastentarhanopettajaa ja 1 lastenhoitaja 21 lapsen ryhmässä. Lisäksi tällä hetkellä päiväkodeissa työskentelee yhteensä vakituisesti viisi ryhmäavustajaa. Vuosittainen avustajien tarve kartoitetaan erikseen.

Lapsiryhmässä kasvatus-, ja opetusvastuussa olevat henkilöt tuovat ryhmään oman koulutustaustansa mukaisen osaamisen kaikkien lasten kasvun ja oppimisen tukemiseksi. Kaikki varhaiskasvatuksen tavoitteet ja toiminta pitää pystyä pedagogisesti perustelemaan. Lastentarhanopettaja on päävastuussa ryhmän pedagogiikasta.

Avustajan tehtävä määritellään kulloisenkin lapsiryhmän tarpeiden mukaan ja kirjataan avustajan toimenkuvalomakkeeseen, jota voi tarvittaessa muokata. Esimies vastaa kirjauksen toteutumisesta ja keltot osallistuvat toimenkuvan laatimiseen ryhmän muun henkilökunnan kanssa. Avustajan toimenkuvalomake löytyy H kansio/varhaiskasvatus/yhteiset.

3. Kehityksen ja oppimisen tukea määrittelevät perusteet

Varhaiskasvatuksessa huolehditaan siitä, että jokainen lapsi kokee itsenä hyväksytyksi omana itsenään sekä ryhmän jäsenenä. Kannustamalla lasta ja antamalla hänelle mahdollisuuksia onnistumisen kokemuksiin tuetaan lapsen myönteisen minäkuvan kehittymistä.

Varhaiskasvatuksessa lapsen kehitystä ja oppimista tuetaan lapsen tarpeiden edellyttämällä tavalla. Lapsen kannalta on tärkeää, että tuki muodostaa johdonmukaisen jatkumon varhaiskasvatuksen aikana sekä lapsen siirtyessä esiopetukseen ja kouluun.

Kehityksen ja oppimisen tuki on osa laadukasta varhaiskasvatusta ja kuuluu kaikille sitä tarvitseville lapsille. Varhaiskasvatuksessa tunnistetaan lapsen tuen tarve ja järjestetään tarkoituksenmukaista tukea tarpeen ilmettyä. Riittävän aikaisella ja oikein kohdennetulla tuella voidaan edistää lapsen kehitystä, oppimista ja hyvinvointia. Samalla voidaan ehkäistä lapsen ongelmien syntymistä, kasvamista ja monimuotoistumista.

3.1 Tuen järjestäminen

Varhaiskasvatusta toteutetaan inklusion periaatteiden mukaisesti. Inklusiivisella näkemyksellä tarkoitetaan tukitoimien järjestämistä siinä varhaiskasvatusyksikössä, jossa lapsi muutoinkin on. Varhaiskasvatuksen palvelut järjestetään mahdollisuuksien mukaan ns. lähipäiväkotiperiaatteella. Inklusion toteuttaminen edellyttää tarvittavia resursseja varhaiskasvatukseen. Sastamalassa on käytössä ryhmävustajat ja keltopalvelut. Ryhmäkoon pienentäminen ei ole tällä hetkellä toteutettavissa.

Tuen järjestämisen lähtökohtana ovat lapsen vahvuudet sekä oppimiseen ja kehitykseen liittyvät tarpeet. Kehityksen ja oppimisen tuki rakentuu lasten yksilöllisistä tarpeista ja yhteisöllisistä ja oppimisympäristöihin liittyvistä ratkaisuista. Tuen tarpeisiin vastaaminen edellyttää suunnitelmallista tavoitteisiin sitoutumista, siten, että kaikki toiminta on pedagogisesti perusteltua. Kaikkien tiimin jäsenten tulee olla tietoisia ryhmän pedagogiikan tavoitteista ja sitoutua niihin oman toimenkuvansa puitteissa. Päiväkodeissa ja ryhmäperhepäiväkodeissa käsitellään toimintakauden alussa tiimeittäin kelton ja esimiehen kanssa lasten tuen tarpeet. Asiat kirjataan, ja sovitaan käytännöistä ja jatkotoimenpiteistä. Samalla kokoonpanolla päivitetään nämä asiat kevään toimintakauden alussa. Lapsen kehityksen ja oppimisen tuki järjestetään osana varhaiskasvatuksen päivittäistä toimintaa. Säännöllinen toiminnan tarkastelu, lapsihavainnointi ja johtopäätöksien mukaan toimiminen luo lapsen kehitystä tukevan arjen. Tavoitteena tuleekin olla yleisen tuen vahvistaminen. Tuki toteutuu erilaisin menetelmin, ryhmittelyin ja joustavin järjestelyin lapsen omassa päiväkotitai perhepäivähoitoryhmässä. Sastamalan kaupungissa tukea tarvitsevien lasten yleisin hoitomuoto tulisi olla päiväkoti. Työkalupakki -lomaketta (PH02 ja ES105) käytetään aina varhaiskasvatuksessa arjen toiminnan tarkasteluun ja tuen suunnitteluun. Tukitoimien toteuttamisen seurantaan on tulossa muokattava arjen seurantalomake.

3.2 Yhteistyö

Lapsen tuen tarpeen havaitsemisessa sekä tuen suunnittelussa ja toteuttamisessa yhteistyö lapsen, huoltajan, lastentarhanopettajan, kiertävän erityislastentarhanopettajan (kelto) sekä varhaiskasvatuksen muun henkilöstön kanssa on tärkeää. Tuen tarpeen havainnointi ja tuen antaminen kuuluvat koko henkilöstölle heidän koulutuksensa, työnsä ja vastuidensa mukaan. Sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstö (esim. terveydenhoitaja, terapeutit, sosiaalityöntekijät) osallistuu tarpeen mukaan lapsen tuen suunnitteluun ja arviointiin.

Lapsen tarvitsema tuki kirjataan päiväkodissa tai perhepäivähoidossa lapsen omaan suunnitelmaan. Suunnitelmaan kirjataan lapsen kehityksen ja oppimisen tukeen liittyvät vastuut ja työnjako, tukitoimenpiteet sekä niiden toteuttamistapa ja arviointi. Päiväkodissa lastentarhanopettaja pääsääntöisesti huolehtii varhaiskasvatussuunnitelmien laatimisesta.

Kaupungin varhaiskasvatukseen osallistuvat lapset ovat pedagogisen asiantuntijuuden piirissä. Neuvolatarkastukset ja lapsen kehityksen arviointi ovat erityisen tärkeässä asemassa kotihoidossa olevilla lapsilla. Neuvolassa seurataan säännöllisesti myös kotihoitolapsia, ja näin vastuu tuen tarpeen havaitsemisesta on terveydenhuoltohenkilöstöllä yhteistyössä vanhempien kanssa.

4. Varhaiskasvatuksen visioita

4.1 Koulutus ja työnohjaus

Henkilökunnan jatkuva kouluttautuminen parantaa koko varhaiskasvatuksen laatua ja lisää valmiuksia kohdata tukea tarvitsevia lapsia ja heidän perheitään. Työntekijän tulisi huolehtia lastentarhanopettajien kattavasta täydennyskoulutuksesta. Henkilöstön olisi suotavaa osallistua koulutukseen säännöllisesti. Kasvatus- ja opetushenkilöstön osaamista tulee ylläpitää jatkuvalla koulutuksella, esim. Tukiviittomien käyttö (ja osaamisen päivittäminen), Nepsy -ensitietokoulutus, ”Kaikki keinot käyttöön” -AAC koulutus (Puhetta tukevat ja korvaavat kommunikointimenetelmät). Työnohjausta on ollut niukasti tarjolla varhaiskasvatuksen henkilöstölle. Täydennyskoulutuksen ohella työnohjauksen järjestäminen on tärkeää. Työnohjaus vahvistaa työntekijän osaamista, työssä kehittymistä, luovuutta ja työssäjaksamista. Työnantaja määrittelee työnohjausta kulloinkin eniten tarvitsevat henkilöstöryhmät.

4.2 Kerhotoiminta

Varhaiskasvatuksen uutena palvelumuotona voidaan järjestää myös kerhotoimintaa. Hyviä kokemuksia kerhotoiminnasta on esim. Lempäälän kaupungissa. Kerhot ovat saaneet vanhemmilta innostuneen vastaanoton, eikä osa perheistä tarvitse kerhon lisäksi päivähoitoa. Kerhot tarjoavat lapsille säännöllistä ryhmätoimintaa, joka on pedagogisesti suunniteltua ja toteutettua. Varhaiskasvatuslaki ja siinä määritellyt tavoitteet ohjaavat myös kerhotoimintaa. Kerhossa työskentelee joko lastentarhanopettaja tai lastentarhanopettaja ja lastenhoitaja kerhon koosta riippuen. Osalle tuen tarpeessa olevista lapsista kerhotoiminta voisi olla riittävä varhaiskasvatuspalvelu.

4.3 Tuettu esiopetus

Lähivuosien aikana esiopetus toteutuu lähes kokonaan koulujen yhteydessä. Tuettujen esiopetusryhmien järjestämisen tarve on huomioitu perhepalveluverkostotyössä. Asian valmistelu jatkuu.

4.4 Varhaiskasvatuksen erityisopettajien lisääminen

Sastamalan kaupunki muodostuu keskustan ohella entisistä maaseutukunnista, jotka ovat maantieteellisesti kaukana toisistaan. Kiertävien erityislastentarhanopettajien määrää voidaan lisätä. Varhaiserityiskasvatuksen asiantuntijapalveluiden saatavuus toteutuu parhaiten kiertävän erityislastentarhanopettajan toimesta.

5 Pienennetty ryhmä varhaiskasvatuksessa

Myös alle esiopetusikäisille on tarve suunnitella pienennettyä ryhmää. Lapsiryhmän kokoonpano muodostettaisiin samassa yhteydessä kun sovitaan koko kaupungin tukea tarvitsevien lasten sijoittelu. Ryhmässä toimisi kaksi lastentarhanopettajaa ja yksi lastenhoitaja.

4.6 Varhaiskasvatuspolku ja tuen järjestäminen

Lasten ryhmiin sijoittelua varten on perustettu erityisvarhaiskasvatuksen työryhmä. Jäseninä ovat aluejohtajat, keltot ja varhaiskasvatuksen päällikkö. Työryhmän tavoitteena on turvata lapsen tuen toteutuminen varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa. Koulujen esiopetusryhmiin sijoitettavien lasten osalta laaja-alaisten erityisopettajien kanssa tehtävä yhteistyö tulee edelleen ottaa huomioon.

